

Podaří se v ČR vybudovat národní registr vysokoškolských kvalifikačních prací¹?

Horová, Iva

Akademie múzických umění v Praze – Knihovna

1. Rekapitulace obecné situace²

Od 1. ledna 2006 platí novela vysokoškolského zákona (dále jen VŠZ), která nařizuje českým vysokým školám zpřístupňovat diplomové, bakalářské, rigorózní a disertační práce veřejnosti „prostřednictvím databáze kvalifikačních prací“. Kolem tohoto ustanovení panuje dosud řada diskuzí a problémů. Přetrvávají nejednotné postoje škol zejména k otázce, zda a jakou formou mají být práce zpřístupňovány a to zejména mimo prostředí jednotlivých škol. Pramení jednak z ne zcela jednoznačné formulace příslušného paragrafu³, jednak vzhledem k obsahu některých typů prací. Školy se obávají, aby zveřejněním prací veřejnosti nedošlo k porušování obchodního tajemství, k ohrožení jejich další spolupráce s výrobní sférou, ke zveřejnění tzv. citlivých údajů z oblasti výzkumu apod. Problematickým je také požadavek na zpřístupňování posudků a prací neobhájených. Na jedné straně je patrná tendence některých škol systematicky zpřístupnit tyto zdroje nejnovějších poznatků formou plných verzí a to včetně široké veřejnosti. Na druhé však zaznamenáváme tendence podržet je pouze v lokálním registru a v intranetu dané školy, případně dokonce poskytovat vedle tištěné verze, určené k prezenčnímu studiu obvykle v knihovně, jen bibliografické údaje.

Některé vysoké školy – respektive zejména jejich knihovny – zahájily aktivity ve směru ke zpřístupňování VŠKP již dávno před platností novely a přistoupily k budování lokálních systémů pro zpřístupňování eVŠKP. První byl řešen již v roce 2000⁴. Celkem se již před novelou VŠZ aktivně

1 Termín VŠKP zahrnuje všechny typy prací obhajovaných na vysokých školách, eVŠKP pak tyto v elektronické formě.

2 Podrobněji viz některé dříve publikované příspěvky, uvedené v soupise literatury.

3 Jde o otázku pojmů zpřístupnění a zveřejnění, o obsah pojmu databáze.

4 Každá škola přistoupila také k řešení problému z trochu jiného hlediska a jiným způsobem. Někde šlo např. o retrospektivní výběrovou digitalizaci, jinde o přípravu prostředí nebo některých nástrojů. Prvním pionýrem byla Univerzita v Pardubicích, v roce 2001, kde byly v rámci katalogu knihovny připojeny odkazy na plné texty. S podobným řešením následovala v roce 2001 AMU. Ostravská univerzita začala budovat a v roce 2003 provozovat vlastní samostatný celouniverzitní systém pro

zabývalo touto problematikou 7 škol a to zejména z popudu svých knihoven. V té době ovšem v ČR nebyly vypracovány prakticky žádné standardy pro tuto oblast činností. S postupujícím zájmem dalších subjektů o tuto problematiku vznikla v roce 2003 Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací (dále jen Komise) při Asociaci knihoven vysokých škol ČR (dále jen AKVŠ). Jako jeden ze svých cílů⁵ si Komise stanovila vypracovat návrhy optimálních postupů a různých standardů⁶ a jejich prosazování do praxe za účelem přípravy vhodných podmínek a prostředí pro vybudování národního registru, případně digitálního repozitáře eVŠKP. Komise v dubnu 2006 zveřejnila výsledky své dosavadní činnosti formou Souboru doporučení (dále jen SD). Ten má jednak všem školám ulehčit hledání optimálních postupů a řešení a hlavně má vést k potřebné kompatibilitě na lokálních úrovních. SD je volně dostupný na webu Komise eVŠKP (www.evskp.cz). Obsahuje návody, modely, vzory a zejména metadatový národní standard pro popis MS-EVSKP.

2. Vybrané výsledky průzkumu aktuálního stavu

V prosinci roku 2006 Komise provedla analýzu konkrétního stavu v oblasti zpřístupňování na vysokých školách. Proběhla formou dotazníku rozeslaného prostřednictvím elektronické konference Knihovna. Respondenty byly tedy knihovny, nikoliv zástupci škol ze sféry akademického managementu. Obecně bylo cílem především zjistit, jaké změny nastaly na jednotlivých školách v souvislosti s novelou vysokoškolského zákona a jaké jsou trendy v oblasti zpřístupňování VŠKP. Sešlo se celkem 26 odpovědí, z toho 17 na úrovni univerzit a dalších 9 na úrovni fakultních knihoven tří univerzit. Otázky lze významově rozdělit do 7 okruhů: 1) kdo má na starosti zajištění a na jaké úrovni probíhá koordinace řešení úkolu zpřístupňování, 2) jak škola reagovala na novelu a jaký je stav souvisejících vnitřních předpisů, 3) jaká se používají popisná metadata, 4) jakým způsobem jsou zpřístupňovány informace o VŠKP, 5) zda a od kdy je stanovena povinnost odevzdávat VŠKP také v elektronické verzi, 6) zda a jak jsou zpřístupňovány plné verze prací, 7) zda a jaké se používají SW.

Ad 1): Koordinaci evidence a zpřístupňování provádí 17 (z 19) škol centralizovaně, tj. na úrovni

ukládání a zpřístupňování VŠKP pod názvem DIPL. Význam těchto prvních aktivit spočívá především v tom, že zahájily potřebné diskuze a procesy vedoucí k uvědomění si nutnosti standardizace všech procesů, v první fázi alespoň v rámci každé školy.

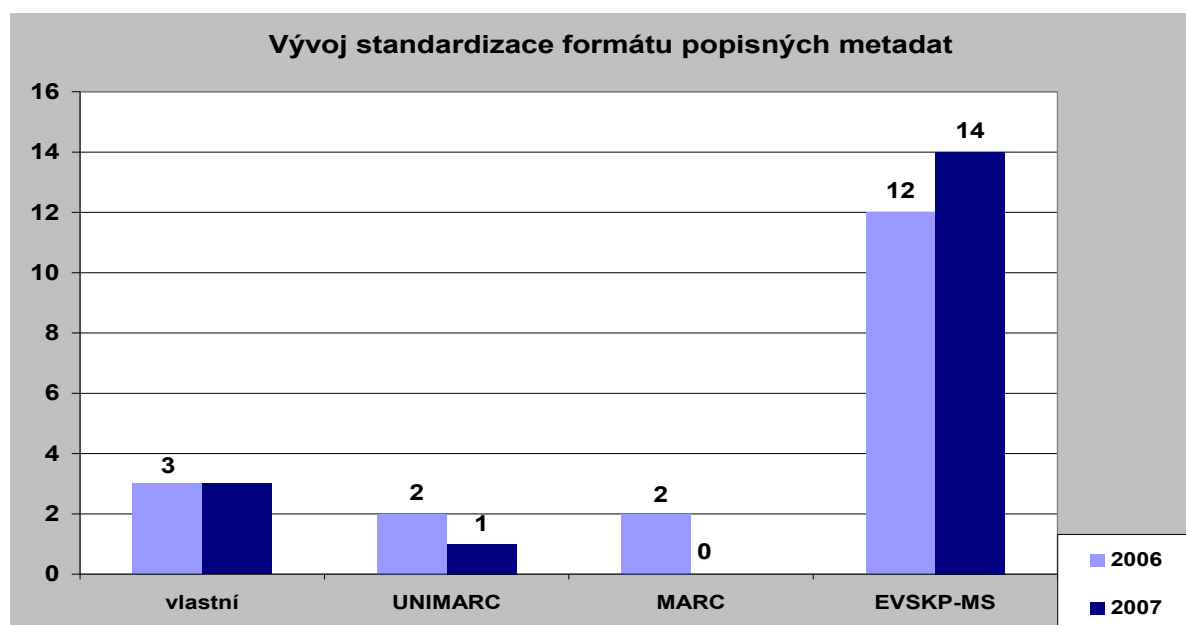
5 Cíle Komise obsahuje základní „poziční“ dokument K otázkám budování systémů pro elektronické zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací v české republice, dostupné v sekci Dokumenty na <http://www.evskp.cz>.

6 Zejména standard pro popisná metadata, dále některé technické standardy.

celé univerzity. Útvarem, který se aktivně podílí nebo je stanoven jako zodpovědný za řešení problematiky zpřístupňování VŠKP i v el. podobě je obvykle knihovna, většinou ve spolupráci s oddělením zodpovědným za rozvoj a provoz informačních technologií.

Ad 2): Otázky týkající se reakcí na novelu byly zaměřeny na změny předpisů, změny workflow, povinnost odevzdávat elektronické verze, změny ve zpřístupnění informací o VŠKP, způsoby zpřístupnění plných verzí, na používání licenčních smluv. Většina škol reagovala na novelu a potřebné předpisy byly přizpůsobeny resp. převážně nově vypracovány. Změny řešily také stanovení formální úpravy a technických parametrů pro elektronické verze, archivaci a způsoby zpřístupnění. Užívání licenční smlouvy ustanovily jen 4 školy, 1 její zavedení předpokládá.

Ad 3): Otázka na používaný popisný metadatový formát: 12 škol z 19 již nyní používá MS-EVSKP⁷ tj. standard vypracovaný Komisí a další dvě školy plánují přechod na něj během roku 2007. To je velmi výrazná a potěšující převaha nad ostatními: vlastní formát nadále budou užívat pouze 3 školy, UNIMARC 1 škola, MARC bude zaměněn za MS.

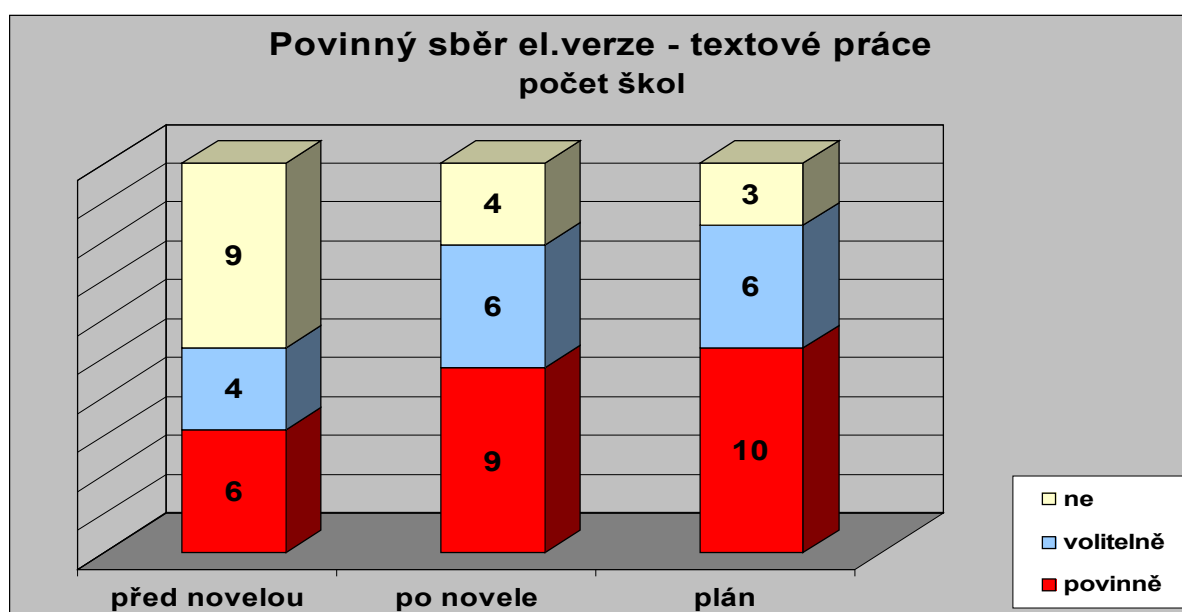

⁷ MS-EVSKP definuje celkem 22 prvků pro popis eVŠKP v elektronické formě. Jedná se o rozšířenou aktuální verzi standardu Dublin Core. Detailní popisy prvků českého MS však zcela přihlížejí k praxi popisu VŠKP v ČR. Součástí MS je také řešení syntaxe zápisu a reprezentace metadat. Pro reprezentaci sady metadatových prvků eVŠKP lze použít několik různých syntaxí zápisu, které jsou uvedeny jako doporučení, příp. návrh doporučení Dublic Core Metadata Initiative. Jedná se o syntaxe: RDF/XML, XML, HTML/XHTML.

Obrázek 1: Vývoj standardizace formátu popisných metadat

Ad 4): Všichni respondenti zpřístupňují bibliografické záznamy o VŠKP, ne však rovnocenným způsobem: 11 škol jej zajišťuje prostřednictvím elektronického katalogu knihovny, 12 prostřednictvím samostatné databáze, která je s knihovním katalogem propojena pouze ve třech případech (na jedné se ještě toto propojení plánuje). Některé školy však měly dosud pouze seznam na webu.

Ad 5): Na otázku povinného odevzdávání elektronických verzí byly získány následující odpovědi: 10 škol sbíralo elektronické verze textových prací již před platností novely VŠZ – z toho 6 povinně a 4 volitelně. Po novele zahájilo sběr dalších 5 škol – 2 z nich povinně, na rok 2007 plánuje sběr ještě 1 škola. Pouze na zbývajících 3 školách se sběrem elektronických verzí zřejmě dosud vůbec nepočítá.

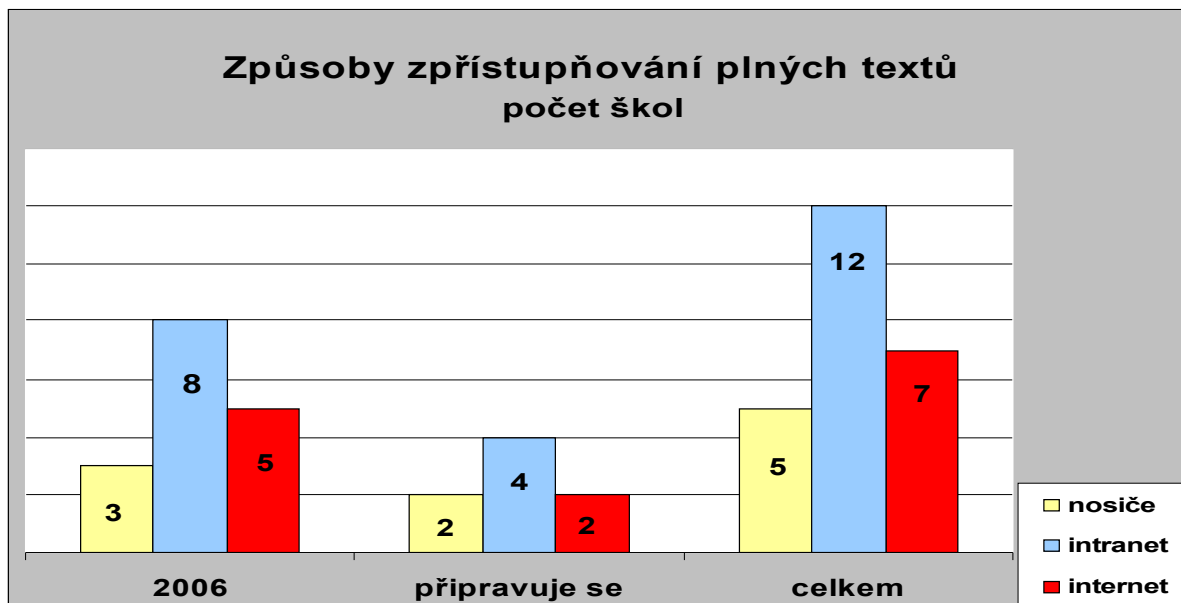

Obrázek 2: Vývoj povinného sběru elektronických verzí textových prací

Pokud jde o netextové typy prací, je situace mnohem horší: povinně jsou odevzdávány jen na 4 školách (před novelou to byly 2 školy), volitelně ještě na jedné škole, ostatních 11 resp. 13 škol (dvě nevedly) se sběrem těchto typů prací v elektronické verzi zřejmě v dohledné době nepočítá vůbec. V tomto případě jde o poměrně složitou a dosud málo propracovanou oblast z hlediska šíře forem, metodiky popisu, datových formátů atd. atd. Standardizace byť jen základních náležitostí v této oblasti bude ještě složitějším oříškem, než je tomu u textových typů prací.

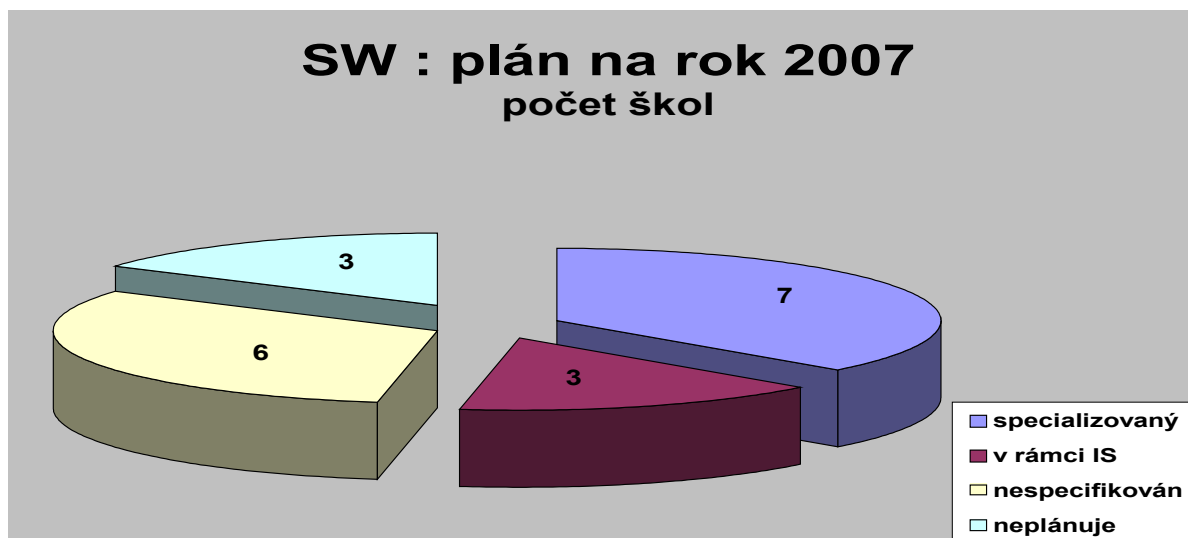
Ad 6): Zjišťování přístupnosti plných verzí prací bylo členěno na zpřístupnění textových i netextových typů a to z nosičů, v intranetu a v internetu. Pokud jde o plné texty, lze počítat s tím, že

během roku 2007 je bude mít v internetu 7 škol, 12 pouze v rámci své školy a dalších pět umožní jejich studium jen z nosičů. U netextových uvedly plné zpřístupňování jen 4 školy.

Obrázek 3: Přehled způsobů zpřístupňování plných textů prací

Ad 7): Poslední otázky byly zaměřeny na používané či plánované řešení v rovině software. Lze konstatovat, že v současnosti existují tři obecné typy a stádia řešení: a) systém pro VŠKP zcela vyrůstá z informačního resp. studijního systému školy, b) systémy spolupracují, tj. jsou přebírána data z IS školy, c) proprietární řešení (např. webový formulář) pro sběr popisných údajů, které se dále budou konvertovat podle požadovaných výstupů. Dále vyšlo najevo, že pro lokální řešení byl pouze na dvou školách zvolen komerční SW, na jedné se jedná o OpenSource, na čtyřech školách jde o SW vytvořený „na míru“, dvě školy řeší problematiku přímo v rámci svého IS. V roce 2007 by podle odpovědí mělo 7 škol používat konkrétní specializovaný SW, dalších 6 škol plánuje pořízení nějakého speciálního SW, který však zatím nemá ujasněn. O obecnějších trendech ve smyslu preferencí některých typů SW zde tedy zatím nelze hovořit. Graf znázorňuje „rozložení“ SW:

Obrázek 4: Přehled používání specializovaných SW

Výsledky průzkumu⁸ zatím potvrzují diferenciaci přístupů. Nejobecněji se potvrdily dvě již výše konstatované tendence. Na jedné straně stojí školy, kde vše relativně „hladce běží“: škola vykazuje výraznější aktivity⁹, systém prošel během roku 2006 aktualizací a úpravami nebo byl úplně nově implementován, navazuje se na SD, je patrná ochota zpřístupňovat v intranetu a případně i mimo školu. Na druhé straně jsou školy, které začaly budovat teprve na základě novely na zelené louce a prosadit zde zveřejňování je zřejmě „politicky“ z mnoha důvodů značně obtížné. Je také patrné, že nadále pokračuje proces tvorby lokálních systémů, že převažuje ochota se shodnout na popisných metadatech, že většina odpovídajících škol má v plánu zpřístupňovat nejen bibliografické záznamy, ale také plné verze alespoň textových prací. Vzhledem k tomu, že však sběr elektronických verzí není všude nařízen jako povinnost, je otázka, zda lze skutečně ve výsledku počítat s komplexním a systematickým pokrytím, které je žádoucí pro uvažovaný model národního registru s odkazy do lokálních repozitářů¹⁰. Pokud na něj chceme v Čechách dosáhnout, bude třeba především masivnější podpory ze strany managementu vysokých škol a ochoty jak studentů, tak ale také pedagogů i škol „jít s kůží na trh“.

⁸ Některé další výsledky průzkumu lze získat také na adrese: http://www.sdruk.cz/it/olomouc2007/Horova_SDRUK.ppt

⁹ Např. je aktivně zastoupena v Komisi, připojila se k řešitelskému týmu projektu národní registr.

¹⁰ Viz dále základní charakteristika projektu.

3. Současné významnější lokální systémy VŠKP v ČR

Komise v rámci svých běžných činností sleduje mj. také vývoj jednotlivých lokálních systémů. Vytváří proto Registr těchto systémů, který je aktualizován na základě zaslaných informací ze škol.

V současné době lze za komplexní funkční systémy pro zpřístupňování eVŠKP považovat řešení těchto českých škol: Masarykova univerzita v Brně, Mendelova lesnická a zemědělská univerzita v Brně, Vysoká škola ekonomická v Praze, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, a Západočeská univerzita v Plzni, Univerzita Hradec Králové. Tyto školy mají již poměrně sofistikovaná komplexní řešení – opírající se o vnitřní aktuální předpisy - která spolupracují se studijními systémy a využívají je pro potřeby tvorby popisných metadat. Dále umožňují vkládání elektronických plných verzí, které jsou na konci řetězce zpřístupněny buď v rámci intranetu nebo v internetu ve formě plných textů ve formátu PDF. Některé z nich umožňují spravovat celé workflow již od zadání témat prací. Dostupná jsou obvykle přes portál příslušné školy. Některé z těchto škol nepoužívají licenční smlouvy, a přesto zpřístupňují vše i v rámci internetu¹¹. Zvláštním způsobem tj. komplexně v rámci archivu univerzity je řešena problematika na Univerzitě Hradec Králové, kde jsou práce v elektronické verzi odevzdávány již od r. 2003 a kde jsou dobře ošetřeny interní předpisy.

Dále je třeba připomenout aktivity Akademie múzických umění v Praze, kde se v současné době koncipuje velký projekt s několika souvisejícími podprojekty. Jejich cílem je standardizace sběru, zpřístupňování a archivování také resp. zejména **netextových** typů prací, především filmů, video a zvukových záznamů. Škola současně připravuje zásadní úpravu studijního systému pro potřeby sběru metadat a testuje nasazení velkého komerčního systému, který by zároveň umožňoval na jedné straně propojení např. jak s velkým digitálním archivem studentských filmů v nativních formátech, tak na druhé straně s knihovním katalogem a který by také uměl poskytovat metadata pro automatizované sklízení. Nedílnou součástí zde je řešení autorskoprávní problematiky a to i s ohledem na to, že jde převážně o umělecká díla. Za samostatnou zmínku stojí také způsob, který zvolila Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. Je zde nasazen systém DSpace, který bude postupně připraven nejen pro sběr a zpřístupnění metadat, ale i plných textů. V pokročilejším stadiu řešení projektů se dále nyní nacházejí např. Univerzita Karlova, Univerzita Palackého v Olomouci aj. Zde byl také již zahájen systematický sběr elektronických verzí a nyní se nasazují a testují konkrétní SW. V současné době je v Registru Komise vedeno 9 systémů s popisem hlavních prvků (zejména úroveň řešení, související předpisy, používané šablony, metadata, garanti – kontakty). Další informace včetně aktivních odkazů do příslušného lokálního prostředí jsou dostupné na stránkách Komise v sekci Výsledky resp. přímo na

¹¹ Masarykova univerzita v Brně, Mendelova lesnická a zemědělská univerzita v Brně, Univerzita T.Bati ve Zlíně.

<http://www.evskp.cz/evidence.php>.

Za společné cíle těchto lokálních registrů lze tedy obecně shrnout: řešení otázek autentizace a autorizace, přebírání údajů z informačního (resp. studijního) systému školy metodu postupného „nabalování“ potřebných metadat, řešení archivace záznamů, textů a „netextů“, řešení zpřístupňování bibliografických údajů - případně konverze pro knihovní systém, vystavení metadat pro harvesting a případné zpřístupnění plných textů¹². Všechny tyto systémy deklarují alespoň základní úroveň standardizace a to na poli popisných metadat. To je ovšem rozhodující základní podmínka pro budoucí možnost vzájemného propojení nebo každého dalšího typu spolupráce.

4. O projektu Národní registr VŠKP

Deset zástupců vysokých škol se mj. i v návaznosti na svou účast na práci v Komisi dohodlo na společném projektu „**Příprava Národního registru vysokoškolských kvalifikačních prací**“. Byl připraven během podzimu 2006 a podán do Rozvojových programů vysokých škol pro rok 2007. Koordinátorem je zástupce Vysoké školy ekonomické v Praze. Dále se připojily: Akademie múzických umění v Praze, Česká zemědělská univerzita, Mendelova lesnická a zemědělská univerzita v Brně, Ostravská univerzita, Technická univerzita v Liberci, Univerzita Karlova, Univerzita Palackého v Olomouci, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně a Západočeská univerzita v Plzni. Projekt je koncipován jako tříletý. Jeho cílem je příprava centrální databáze VŠKP, která by poskytovala zejména vyhledávací služby na jednom místě a v jednom prostředí a umožnila by napojení na lokální registry či přímo digitální archivy v jednotlivých vysokých školách. Jednotné vyhledávací prostředí, které by mělo být v rámci projektu vybudováno, bude otevřeno pro všechny vysoké školy v ČR. Záznamy o VŠKP by byly zpřístupněny veřejnosti s odkazem do lokálních systémů, kde by mohl uživatel najít také plný text práce, pokud jej zde škola zpřístupní. V projektu se počítá s přípravou dalších doprovodných standardů a metodických pokynů pro eVŠKP a s řešením automatizace exportu metadatových záznamů z lokálních systémů do národního registru. Součástí registru by pak mohly být případně také další služby, např. SW umožňující porovnávání prací a odhalování plagiátů. V projektu jde tedy zejména o vytvoření nástroje a podmínek pro poskytování komplexní služby na jednom místě. Výsledek by byl k dispozici všem školám – řešitelé předpokládají jejich postupné připojování se. Národní registr resp. účast v něm by také znamenala cestu do světa, protože je počítáno s napojením se

¹² Vzhledem k tomu, že řada škol se potýká se podobnými problémy, Komise pro eVŠKP uspořádala 23. 11. 2006 seminář s názvem „Systémy pro zpřístupňování VŠKP: zkušenosti, nabídky, možnosti, potřeby“, který sloužil jako „přehledka“ problémů a platforma k diskuzi. Prezentace jsou dostupné na <http://www.evskp.cz/seminare.php>

na podobné zahraniční archivy. Výstupem by měla být také některá doporučení pro netextové typy prací.

Projekt byl bohužel z důvodů krácení finančních prostředků zamítnut. Výsledkem prvního roku mělo být spuštění testovacího provozu centrální databáze a exportu metadat z vybraných škol. Tým řešitelů nyní stojí před úkolem najít náhradní zdroj finanční podpory, bez níž zejména záležitosti SW nelze vyřešit. Pokud se to nepodaří, budou sice dílčí úkoly na jednotlivých zúčastněných školách i nadále řešeny, avšak výrazně pomaleji a zejména bez perspektivy brzkého propojení.

I v případě, že by se záměr podařilo uskutečnit, bude třeba hledat cesty pro dlouhodobé zajištění institucionální podpory trvalého provozu a správy registru. Druhým úkolem je již nyní hledat cesty k postupnému zainteresování a později zapojování se všech vysokých škol, protože jen tak lze hovořit o **národním** registru. To předpokládá trpělivě vysvětlovat, přesvědčovat a získávat pro tuto myšlenku vedení škol tam, kde dosud panují v tomto směru opatrné či zamítavé postoje. Jednou z možností by mohla být také příprava a implementace sofistikovaných technických nástrojů, které by umožňovaly nastavení různých stupňů přístupových oprávnění včetně řízených časových odkladů, poloautomatického vytváření „nezávadných“ tj. redukováných obsahů prací nebo jejich částí apod. Znamená to věnovat se zvyšování informační gramotnosti všech aktérů procesů. Znamená to zasazovat se o postupné sjednocování současné praxe na našich vysokých školách: prosadit plošně povinnost odevzdávat elektronické verze, aplikovat jednotnou formální datovou strukturu, sjednotit způsoby uchovávání, sběru informací a způsobu zpřístupňování elektronické verze prací i bibliografických záznamů. Bude třeba usilovat o nastolení stavu, kdy bezúplatné zpřístupnění kvalifikační práce bude vnímáno autory jako žádoucí a prestižní. Projekt Národního digitálního archivu eVŠKP je také považován za součást systému Šedé literatury a Národní digitální knihovny ČR.

5. Další záměry Komise eVŠKP

Komise pracuje kontinuálně od roku 2004. Má nyní za sebou práci převážně v rovině organizačních a administrativních řešení, která jsou součástí SD. Těžiště své pozornosti nyní přesune spíše na rovinu technických řešení. Pracovat se bude na návrzích standardů v oblasti technologického řešení jak pro úroveň jednotlivých škol (např. optimalizace procesu sběru popisných metadat ve spolupráci se studijními agendami, knihovními a dalšími informačními systémy škol), tak na národní úrovni (technologie sběru a sklizení metadat, doporučení standardů pro dlouhodobé archivační a prezentační formáty, pro uchovávání velkých objemů dat, identifikátory plných verzí atd.). Dále se plánuje příprava dalších šablon a vzorů, zejména návrh univerzální šablony pro eVŠKP, návrh šablony pro vnitřní strukturování prací, šablona pro formát Tech a Open Office. Ráda by se zasadila o vyžadování

schválených doporučení v projektech financovaných z rozpočtů vysokých škol i MŠMT.

V oblasti metadatového standardu je jeho další výraznější rozvoj závislý na získání finančního zabezpečení vysoce odborných činností. Potřebné bude také vyrovnat se formátem METS. Nyní nastupuje také etapa hledání a testování vhodných software a to jak pro provoz jednotlivých lokálních systémů, tak i pro uvažovaný národní registr prací. Bude třeba se zabývat definováním jeho potřebných funkcionalit a služeb. Komise bude také spolupracovat s týmem nositelů projektu „Příprava Národního registru vysokoškolských kvalifikačních prací“ ve všech oblastech, které se s její činností překrývají.

Komise bude nadále sledovat vývoj dané problematiky v zahraničí, průběžně zpřístupňovat výsledky své činnosti na svém webu (který právě prochází zásadnější proměnou struktury), prezentovat svou činnost i související problémy na odborných fórech, poskytovat metodickou pomoc všem zájemcům. Chystá se opět uspořádat koncem roku seminář na aktuální téma a zopakovat průzkum aktuálního stavu v ČR s tím, že na základě získaných zkušeností bude dotazovací formulář upraven. Komise se chystá také nadále sledovat vývoj související legislativy a reagovat případně na její změny, spolupracovat s odbornými subjekty (např. Eunis apod.), doporučovat závěry na všech dostupných úrovních (prostřednictvím RVŠ, Asociace) vedení všech vysokých škol.

Bibliografické odkazy

1. Asociace knihoven vysokých škol ČR. Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací. *Důvodová zpráva k otázkám budování systémů pro zpřístupňování elektronických vysokoškolských kvalifikačních prací v České republice* [online]. [cit. 9.5.2006]. Dostupné na WWW: <http://www.akvs.cz/pdf/vskpduvodovazprava.pdf>
2. Asociace knihoven vysokých škol ČR. Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací. *K otázkám budování systémů pro zpřístupňování elektronických vysokoškolských kvalifikačních prací v České republice (stanovisko AKVŠ)* [online]. [cit. 9. 5. 2006]. Dostupné na WWW: <http://www.akvs.cz/pdf/vskpshmuti.pdf>
3. Asociace knihoven vysokých škol ČR. Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací. *EVSKP-MS: metadatový soubor pro elektronické vysokoškolské kvalifikační práce v ČR : návrh* [online]. Verze 0.1. 2005–11-07 [cit. 5. 5. 2006]. Dostupné na WWW: <http://evskp.fss.muni.cz/standards/metadata/>
4. Bratková, Eva. Systémy pro zpřístupňování elektronických vysokoškolských kvalifikačních prací v České republice: od prvních lokálních systémů k platformě jejich dalšího společného rozvoje. In *Elektronický zborník příspěvků z 11. mezinárodního seminára CASLIN 2004*

konaného v dňoch 5.-9. septembra 2004 na Čingove (Slovenský raj) [online]. Prešov: Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity, 2004 [cit. 2004-10-05]. Dostupné na WWW:

<<http://www.pulib.sk/elpub/UK/Caslin04/bratkova.pdf>>

5. Česko. Zákon č. 121 ze dne 7. 4. 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2000, částka 36, s. 1658–1686. Dostupné také na WWW: <http://www.mvcr.cz/sbirka/2000/sb036-00.pdf>
6. Česko. Zákon č. 552 ze dne 20. prosince 2005, kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2005, částka 188, s. 10776–10773. Dostupné na WWW: <http://www.mvcr.cz/sbirka/2005/sb188-05.pdf>
7. [Horová, Iva](#). Seminář Systémy pro zpřístupňování vysokoškolských prací. *Ikaros* [online]. 2007, roč. 11, č. 1 [cit. 2007-02-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/3805>>. URN-NBN:cz-ik3805. ISSN 1212-5075
8. [Horová, Iva](#). Soubor doporučení AKVŠ pro zpřístupňování vysokoškolských prací. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 9 [cit. 2007-02-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/3590>>. URN-NBN:cz-ik3590. ISSN 1212-5075
9. Horová, Iva. Stav zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací v České republice. In *UNINFOS 2006 : zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie : univerzitné informačné systémy*, Nitra, 31. 5. – 1. 6. 2006. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. 2006, s. 47–53. *Prírodovedec*, č. 207. Dostupné na WWW: http://uninfos.ukf.sk/documents/zbornik_uninfos2006.pdf. ISBN 80-8050-976X.
10. Mikulecká, Jaroslava ; Sedláček, J. (ed.). *Digitální knihovny : provoz a budování : sborník konference EUNIS-CZ, Špindlerův Mlýn, 28. až 30. května 2006*. Vyd. 1. s přílohou CD. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006. ISBN 80-7041-200-3.